VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 207/2024
Suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvitys

LAURA PURO, ERITYISASIANTUNTIJA
ANTTI SINKMAN, ERITYISASIANTUNTIJA
VALTIOVARAINVALIOKUNNAN VEROJAOSTO
6.2.2025

Taustaa

- Investointihyvityksen valmistelusta linjattiin osana kevään 2024 kehysriihen kasvupakettia.
- Tavoitteena on saada liikkeelle sähköä hyödyntäviä mittaluokaltaan suuria teollisia investointeja ja samalla tukea puhtaan siirtymän teollisuuden ekosysteemin rakentumista Suomeen.
- Taustalla myös kiihtynyt valtiontukikilpailu.
- Investointihyvityksen reunaehdot rakennettu niin, että investointihyvitys täyttäisi ns. tilapäisten kriisi- ja siirtymäpuitteiden vaatimukset (Komission tiedonanto, Valtiontukitoimenpiteitä koskevat tilapäiset kriisi- ja siirtymäpuitteet talouden tukemiseksi Venäjän hyökättyä Ukrainaan, 2023/C 101/03).

Investointihyvityksen keskeiset reunaehdot

- Investointihyvitys koskee suuria investointeja, raja 50 meur.
  - Laitoskohtainen raja. Useampaan eri laitokseen tehtäviä investointeja ei yhdistetä investoinnin koon laskennassa.
- Investointihyvityksen voi saada seuraavista investoinneista:
  - Uusiutuvan energian tuotanto (ml. vety ja vetypolttoaineet); sähkön ja lämmön varastointi; sekä uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun ja biomassapolttoaineiden varastointi.
  - Teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistäminen ja energiatehokkuustoimenpiteet.
  - Nettonollatalouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen, keskeisten komponenttien sekä näihin liittyvien kriittisten raaka-aineiden tuotanto (esim. akkuarvoketju).
- Hyvityksen määrä on 20 % hyväksyttävistä investointikustannuksista, enimmillään 150 meur.
  - 150 meur raja on konsernikohtainen.
  - Tiettyjä kustannuksia ei oteta huomioon investointihyvityksen laskentapohjassa, esim. palkat.

Uusiutuvan energian tuotanto (ml. vety ja vetypolttoaineet), sähkön ja lämmön varastointi, sekä uusiutuvan vedyn, biopolttoaineiden, bionesteiden, biokaasun ja biomassapolttoaineiden varastointi

- Ehdotetun lain 2 luku & kriisi- ja siirtymäpuitteiden 2.5. jakso.
- Kansallisesti sähkön tuotanto rajattu pois.
  - Uusiutuvan sähkön tuotannon hankkeiden arvioitu käynnistyvän ilman tukea.
  - Kriisi- ja siirtymäpuitteet edellyttävät tarjouskilpailumenettelyä (pl. tietyt pienet hankkeet).
- Muilta osin vaatimukset perustuvat kriisi- ja siirtymäpuitteisiin.
  - Laitoksen oltava valmiina 36 kk:n kuluessa tuen myöntämisestä (tuki pienenee lineaarisesti, jos aikaraja ylitetään).
  - Tuella oltava kannustava vaikutus – osoitettava, että hanke ei käynnisty ilman tukea.
  - Hankkeessa noudatettava ei merkittävää haittaa –periaatetta.

Investoinnit teollisuuden tuotantoprosessien vähähiilistämiseen ja energiatehokkuustoimenpiteisiin

- Ehdotetun lain 3 luku & kriisi- ja siirtymäpuitteiden 2.6. jakso.
- Kansallisesti ns. sähköllä tuotettu vety rajattu pois.
  - Rajaus koskee erityisesti ydinvoimasähköllä tuotettua vetyä.
  - Taustalla komission vahva suositus ja riski valtiontukihyväksynnän merkittävästä viivästymisestä.
- Muilta osin vaatimukset perustuvat kriisi- ja siirtymäpuitteisiin.
  - Vähähiilistäminen sähköistämisen avulla ja siirtymällä käyttämään uusiutuvaa vetyä ja vetypolttoaineita fossiilisten polttoaineiden sijasta.
    - Kasvihuonepäästöjen vähennyttävä 40 %. Fossiilisten polttoaineiden käytön loputtava.
  - Energiatehokkuusinvestoinneissa energian kulutuksen vähennyttävä 20 %.
  - Laitoksen oltava valmiina 36 kk:n kuluessa tuen myöntämisestä. Tuki pienenee lineaarisesti, jos aikaraja ylitetään.
  - Tuella oltava kannustava vaikutus – osoitettava, että hanke ei käynnisty ilman tukea.
  - Tukea ei saa kohdistua kokonaistuotantokapasiteetin lisäykseen. Pieni alle 2 %:n kapasiteetin lisäys teknisistä syistä ok.

Nettonollatalouteen siirtymisen kannalta olennaisten laitteistojen, keskeisten komponenttien sekä näihin liittyvien kriittisten raaka-aineiden tuotanto

- Ehdotetun lain 4 luku & kriisi- ja siirtymäpuitteiden 2.8. jakso.
- Vaatimukset perustuvat kriisi- ja siirtymäpuitteisiin.
- Olennaisilla laitteistoilla tarkoitetaan akkuja, aurinkopaneeleita, tuuliturbiineita, lämpöpumppuja, elektrolyysilaitteita ja hiilidioksidin talteenotto-, hyödyntämis- ja varastointilaitteita. Luettelo tyhjentävä.
- Investointihyvityksen myöntäminen edellyttää konkreettista riskiä siitä, että investointi ei toteudu ETA-alueella.
- Investointi on säilytettävä investoinnin sijaintipaikassa vähintään viiden vuoden ajan investoinnin valmistumisen jälkeen.
- Vastaavia toimintoja ei ole saanut siirtää toisesta ETA-valtiosta kahden vuoden aikana ennen hyvityksen hakemista eikä toimintoja saa siirtää 2 vuoden kuluessa investointihyvityksen myöntämisestä.

Investointihyvityksen hakemismenettely

- Investointihyvitys myönnettävä vuoden 2025 loppuun mennessä.
- Hyvitystä haettava ennen töiden alkamista.
  - Töiden alkamisella tarkoitetaan investointiin liittyvien rakennustöiden alkamista tai ensimmäistä laillisesti velvoittavaa laitetilaussitoumusta tai muuta sellaista sitoumusta, joka tekee investoinnista peruuttamattoman.
- Investointihyvityksen myöntää ja tuettuja investointihankkeita valvoo Business Finland.

Investointihyvityksen käyttäminen

- Investointihyvityksen käytön reunaehdot pyritty muotoilemaan niin, että julkisen talouden kestävyys ei vaarannu.
- Hyvitystä voi käyttää ensimmäisen kerran investoinnin valmistumisvuonna, aikaisintaan kuitenkin 2028.
- Hyvitystä voi käyttää vuodessa enintään 10 % hyvityksen kokonaismäärästä. Hyvitystä voi käyttää vuoteen 2047 asti.
- Hyvitys käytettävissä yhtiön koko yhteisöveroa vastaan.
- Hyvityksen käyttöä valvoo Verohallinto.

Investointihyvityksen vaikutuksista

- Investointihyvityksen piiriin on arvioitu soveltuvan noin 15–30 vähintään 50 miljoonan euron suuruista investointihanketta.
- Näiden osalta yhteisöverokertymää pienentävä määrä yhteensä noin 0,9–2,3 miljardia euroa. Summa jakautuisi verotuottomenetyksinä usean vuoden ajalle.
  - Hyvitystä voisi käyttää aikaisintaan 2028.
  - Hyvityksen käytön vuosikohtainen yläraja kymmenesosa myönnetystä hyvityksestä.
- Vaikutusten arviointi on epätarkkaa, koska yhtiöiden investointiaikeet eivät ole julkisia. Verotuottovaikutus voi olla edellä arvioitua pienempi tai suurempi.

Investointihyvitystä koskeva valtiontuen notifikaatiomenettely

- Kyseessä komissiolle notifioitava valtiontuki, jonka voimaan saattaminen vaatii komission hyväksynnän.
- Esinotifikaatio komissiolle tehty 4.7.2024.
- Virallinen notifikaatio 20.12.2024.
  - Komissio esittänyt lisäkysymyksiä 16.1.2025 ja näihin vastattu 23.1.2025.
  - Komission hyväksyntä HE:n mukaiselle investointihyvitykselle saataneen lähiaikoina.
  - Virallisen notifikaation jälkeen käydyssä kirjeenvaihdossa ilmennyt tarve tehdä ehdotettuun sääntelyyn pieniä teknisiä täsmennyksiä, joita kuvattu tarkemmin tämän esityksen liitteessä.

Lausuntopalaute

- Ehdotettua investointihyvitystä pääasiassa kannatettiin.
- Lausuntopalautteessa kommentoitiin erityisesti:
  - 50 meur soveltamisrajaa – rajaa pidettiin liian korkeana ja katsottiin, että sitä tulisi tarkastella konserni/investointiohjelmakohtaisesti.
  - Verkkosähköllä tuotetun vedyn rajaamista soveltamisalan ulkopuolelle (teollisuusprosessien vähähiilistäminen) – korostettiin puhtaan verkkosähkön merkitystä Suomen kilpailukyvylle.
  - Palkka ja yleiskustannusten rajaamista hyvityksen ulkopuolelle kritisoitiin.
  - Hyvityksen käytön reunaehtoja – ehdotettiin vuosittaisen 10 prosentin käyttörajan nostamista, hyvityksen käyttöajan pidentämistä, hyvityksen käytön mahdollistamista ennen vuotta 2028 sekä hyvityksen maksamista takaisin käteisenä, jos veroa ei tule maksuun (ts. palautukseen oikeuttava hyvitys).

Liite – ehdotetun sääntelyn täsmentäminen

Investointihyvityslain 14 §

- Ehdotetun investointihyvityslain 14 §
  - Komissio on valtiontukikeskusteluissa pyytänyt Suomea vahvistamaan, että teollisuuden vähähiilistämisinvestoinneissa, joissa siirrytään käyttämään vetyä tai vetypolttoaineita fossiilisten polttoaineiden sijasta, investointihyvityksen myöntäminen edellyttää, että tuetussa laitoksessa ei jatkossa käytetä fossiilisia polttoaineita vaan tuettua laitosta operoidaan pelkästään uusiutuvalla vedyllä tai uusiutuvilla vetypolttoaineilla.
  - Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan kyseessä on erityisesti ehdotetun 14 §:n 1 momentin 1 kohdan tulkintaa ohjaava täsmennys. Täsmennys ei ministeriön näkemyksen mukaan ole kuitenkaan täysin yksiselitteisesti luettavissa mainitusta säännöksestä, eikä asiaa avata hallituksen esityksessä. Tämän vuoksi ministeriö katsoo, että tulkinnanvaraisuuden välttämiseksi, täsmennys olisi perusteltua lisätä lakiin.
  - Ehdotettua 14 §:ää tulisi siten muuttaa lisäämällä siihen uusi 5 momentti: *Jos investointihanke koskee fossiilisten polttoaineiden korvaamista uusiutuvalla vedyllä tai uusiutuvasta vedystä tuotetuilla polttoaineilla, investointihyvityksen myöntäminen edellyttää, että fossiilisten polttoaineiden käyttö teollisuuslaitoksessa loppuu ja laitoksessa hyödynnetään pelkästään uusiutuvaa vetyä tai uusiutuvasta vedystä tuotettuja polttoaineita.*

Investointihyvityslain 29 § ja lain liite

- Ehdotetun investointihyvityslain 29 §
  - Ehdotetun lain 29 §:ssä säädetään investointihyvityksen kumuloitumisesta muun valtiontuen kanssa. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että investointihyvityksen kumuloituminen muun tuen kanssa olisi mahdollista kriisi- ja siirtymäpuitteiden sallimissa rajoissa.
  - Ehdotetun lain 29 §:n 2 momentin mukaan valtiontuen kasautuminen ei saisi johtaa minkään sovellettavan säännöksen mukaisen tukimäärän tai enimmäistuki-intensiteetin ylittymiseen. Valtiovarainministeriön tulkinnan mukaan ”sovellettavalla säännöksellä” tarkoitetaan kriisi- ja siirtymäpuitteissa nimenomaisesti komission valtiontukisääntöjä.
  - Ehdotettua 29 §:n 2 momenttia olisi perusteltua täsmentää, jotta sen perusteella ilmenee selkeämmin, että sovellettava sääntely viittaa komission valtiontukisääntöihin.
  - Ehdotettua 29 §:n 2 momenttia tulisi siten muuttaa tekemällä siihen alla kursivoitu lisäys: Investointihyvitystä voidaan myöntää myös sellaiseen investointihankkeeseen, jolle on myönnetty muuta valtiontukea samojen tukikelpoisten kustannusten perusteella, kunhan tällainen valtiontukien kasautuminen ei johda siihen, että minkään sovellettavan *valtiontuki*säännöksen mukainen enimmäistukimäärä tai enimmäistuki-intensiteetti ylittyvät.
- Ehdotetun investointihyvityslain liite
  - Lain liitteen 5. jakson 24 kohtaa tulisi korjata korvaamalla sana piioksidi sanalla *piidioksidi*.